

ΑΑΓ

ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΛΛΓΟΥ ΔΑΚΗ
ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ
ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΡΚΑΔΙΟΥ

“ΑΡΚΑΔΙ,”

ΛΙΓΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

940.542
ΛΑΓ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
— ΧΑΝΙΩΝ —	
ΛΟΓ. έτος.	19637
Χρονολ. Είσοδ.	27-3-1963
Ειδικότης	Π.Χρ. 161. 641
Αριθ.	940.549/ΛΑΕ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η Μοιφή του Άρκαδικού βίαιου
Νοσφ Ρεθύμης άνδρου της Έπιτοχής Ρεθύμης
Μυλοποτάρου & Άρκαδίου πόνου της Όρμυρας

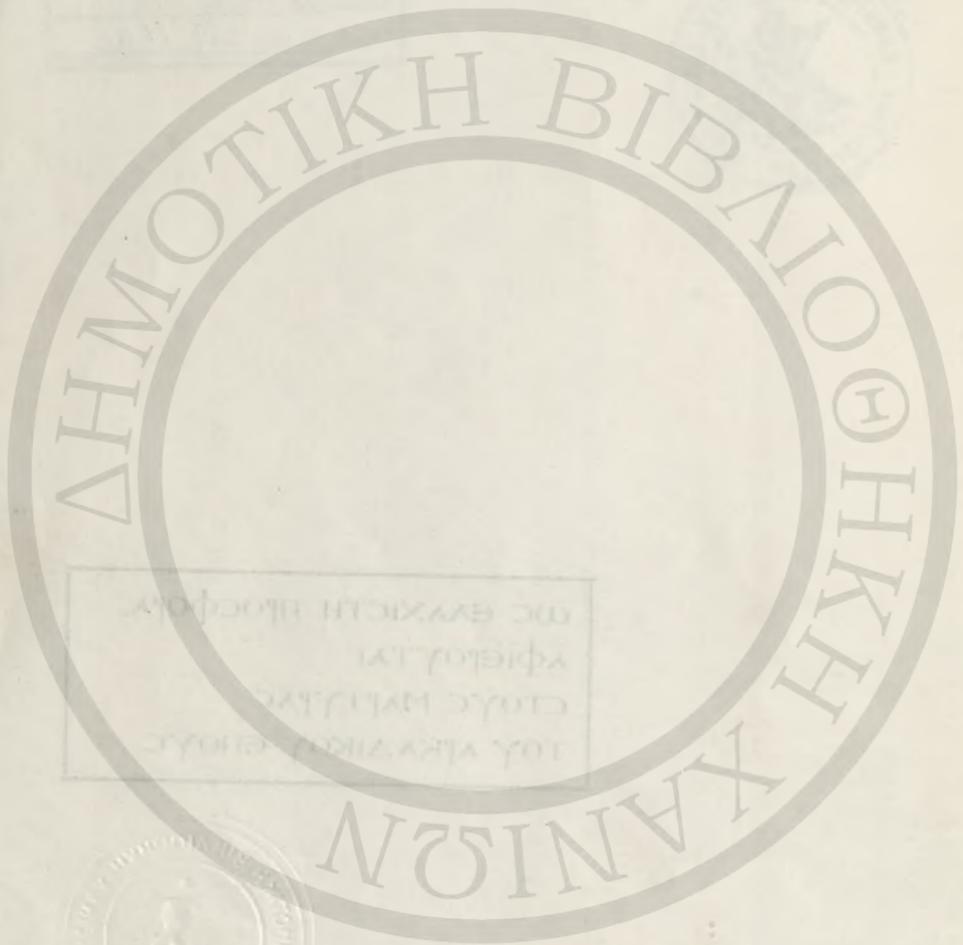
ΩΣ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ
ΣΤΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΚΑΔΙΚΟΥ ΕΠΟΥΣ

Κατά την 27η Μοιφή του Άρκαδικού βίαιου
Νοσφ Ρεθύμης άνδρου της Έπιτοχής Ρεθύμης
Μυλοποτάρου & Άρκαδίου πόνου της Όρμυρας

Η παράθεσις αυτής της Μοιφής
της παρούσης έκδοσης έγινε με την
κόνα της Μ. Α. Κωνσταντίνου και Σ. Α. Κωνσταντίνου
αποτόμην Κιπτορία του βίαιου άνδρου της

1951
C. 12-18

104. VIKYVIGOT EHOYC
CPOIC BPHIAYC
YΦIOTOY
MC EYXHCTH BPOCΦOY

Η Μονή τοῦ Ἀρκαδίου βρίσκεται στὸν Νομὸ Ρεθύμνης ἀνάμεσα στὶς Ἐπαρχίες Ρεθύμνης Μυλοποτάμου & Ἀμαρίου πάνω σὲ ὄροπέδιο ὑψομέτρου 500 μ.

Κατὰ τὴν παράδοσιν τὸ Μοναστήρι τοῦτο ἰδρύθηκε τὸν 11ον αἰῶνα ὑπὸ Μοναχοῦ ὀνομαζομένου Ἀρκαδίου (ἐξ οὗ καὶ ΑΡΚΑΔΙ) ὁ ὁποῖος ἦτο ἀδελφὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Ἰωάννου Θεολόγου ποὺ βρίσκεται Β. Α. τοῦ Ἀρκαδίου καὶ εἰς ἀπόστασιν 3 χιλιομέτρων.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ἓνας τσομπάνος τῆς περιοχῆς ἀνεκάλυψε μικρὰν θαυματουργὸν εἰκόνα τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης εἰς τὸ αἰωνόβιον Κυπαρίσι ποὺ βρίσκεται ἀκόμα ἐξω

ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ πύλη τῆς Τραπεζαρίας τῆς Μονῆς Ἀρκαδίου.

Τὴν εἰκόνα παρέλαβεν καὶ μετέφερε εἰς τὴν Μονὴν Ἀγ. Ἰωάννου Θεολόγου καὶ τὴν παρέδωκεν εἰς τοὺς μοναχοὺς αὐτῆς—πλὴν ὁμως ἡ εἰκόνα ἐπανήρχετο μόνη της εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν πού ἀνευρέθη.

Τότε ὁ Μοναχὸς Ἀρκαδίος θεωρήσας—ὡς καὶ ἦτο—τοῦτο θαῦμα μετέβη καὶ ἐθεμελίωσε μικρὸν ναὸν—τὰ θεμέλια αὐτὰ διασώζονται μέχρι σήμερον πίσω ἀπὸ τὸν σημερινὸν Ναὸν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς.

Πέριξ δὲ οἰκοδόμησαν μικρὸν ἀριθμὸν κελιῶν εἰς τὰ ὁποῖα καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐκτὸς τοῦ Ἀρκαδίου καὶ ἄλλοι μοναχοὶ καὶ οὕτω τὸ μικρὸν κατ' ἀρχὴν παράρτημα τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου μετεβλήθη εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἀρκαδίου πού ἡ Ἱστορία τῆς ἐπεφύλαξε τὴν τιμητικότερη διάκριση στὶς σελίδες της.

Ὅσα ἐγράφησαν ὑπὸ διαφόρων ὅτι ἡ ὀνομασία τῆς Μονῆς ΑΡΚΑΔΙ προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν πόλιν τῆς Κρήτης Ἀρκαδίαν εἰς τὰ ἐρείπια

τῆς ὁποίας ἐκτίσθη εἶναι ἀνακριβῆ διότι ἡ Ἄρκα-
δία πόλις εὐρίσκετο εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μονοφατσί-
ου.

Ἐσφαλμένη εἶναι ἀκόμα ἡ συσχέτησις τοῦ ὀ-
νόματος τῆς Μονῆς μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Βυ-
ζαντινοῦ Αὐτοκράτορος Ἄρκαδίου καὶ μᾶλλον ὅτι
προῆλθε ἀπὸ τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν Μοναχῶν
νὰ περιβληθῆ ἡ Μονὴ διὰ αὐτοκρατορικῆς αἵγλης
χάριν τῆς ὁποίας ἠγνοήθη ἡ ἀλήθεια.

Τὸ Ἄρκάδι φέρεται στὰ Τουρκικὰ ἔγγραφα
τοὺς πρώτους χρόνους τῆς καταλήψεως (1657—
1694) ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν «τσανλί Μοναστή-
ρι» (τσαντί=καμπάνα) διότι εἶχε λάβει παρὰ τοῦ
Χουσεῖν Πασσά τὸ προνόμιον νὰ διατηρῆ καμπά-
να.

Τὸ προνόμιον τοῦτο τὸ διετήρησεν ἡ Μονὴ
μέχρι ἀνακλήσεως τοῦ Χουσεῖν εἰς Κωνσταντινού-
πολιν, ὁπότε καὶ διετάχθη ἡ καταβίβασις τῶν
κωδῶνων τῆς Μονῆς.

Συνέχεια καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1717-1720-1722
εἰς τὰ Τουρκικὰ ἔγγραφα ἀναφέρεται ὡς «Μονα-
στήρι Χριστὸς Ἄρκάδι», ἡ ὀνομασία αὐτὴ προῆλ-

θε ἐκ τῆς καθιερώσεως τοῦ Βορείου κλίτους τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

Τὸ Ἀρκάδι διακρίνει ἀπὸ τῆς ιδρύσεως του πολλαπλὴ δραστηριότης Ἐθνικοῦ-Χριστιανικοῦ περιεχομένου. Στὰ θαμπὰ κελιά του ἀναβε συνεχῆς ἡ φλόγα τῆς Ἐλεύθερης Ἑλλάδος καὶ τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ φλόγα πού τοῦ ἐπεφύλασσε ἡ μοῖρα νὰ φωτίσῃ μιὰ μέρα μὲ τὴν θυσία του τὴν οἰκουμένη.

Οταν ἀπὸ τὸ 1770 ἐξεγέρθη ὁ Κρητικὸς Λαὸς γιὰ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ Τούρκου τυράννου τὸ Ἀρκάδι βρῖσκεται καὶ πάλιν πρῶτο-στὰ πρῶτα προμαχῶνας στὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐλευθερίας.

Ἀπὸ τὴν ἔναρξιν δὲ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως στὸ 1821 τὰ καταπιεστικὰ μέτρα τῶν Τούρκων προχωροῦν γιὰ τὸν ἀφανισμό τοῦ Κρητικοῦ στοιχείου. Στὴν δημιουργίαν τῶν πρώτων Ἐπαναστατικῶν σωμάτων στὴν Κρήτη, ὁ ρόλος τοῦ Ἀρκαδίου σὰν ἑπαναστατικοῦ κέντρου τῆς περιοχῆς, γίνεται κάθε μέρα καὶ οὐσιαστικώτερος.

Μὲ τὴν ἔντασιν τῶν καταπιεστικῶν μέτρων

ἀπὸ τοὺς Τούρκους φθάνομε στὸ 1866 τὸν χρό-
νο ποὺ ἐπεφύλασσε ἡ Ἱστορία στὴν Μονὴ τοῦ
Ἄρκαδίου τὴν Μεγάλη του ἡμέρα.

Ἀπελπισμένο ὀλόκληρο τὸ νησί στέλνει τὸν
Ἀπρίλη τοῦ 1866 ἀντιπροσώπου του στὸν Γενι-
κὸ Διοικητὴ τοῦ νησιοῦ καὶ στοὺς Προξένους τῶν
Μεγάλων Δυνάμεων νὰ διαμαρτυρηθοῦν γιὰ τὴν
ἀπάνθρωπη μεταχείριση τῶν κατοίκων των.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ παραπάνω διαβήμα-
τος εἶχαν ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα.

Ὁ τότε Γενικὸς Διοικητὴς Κρήτης Ἰσμαήλ
Πασσᾶς συνεκέντρωσε στρατὸν 22.000 ἀνδρῶν καὶ
ἄρχισεν ἐκστρατείας πρὸς ὅλας τὰς ἐπαναστατι-
κὰς ἐστίας γιὰ νὰ φθάσῃ καὶ στὸ Ἄρκάδι.

Ἡ ἀποτυχία του ὅμως εἶχε σὰν συνέπεια νὰ
ἀντικατασταθῇ ἀπὸ τὸν Μουσταφᾶ Πασσᾶ, στὶς
ἀνεγνωρισμένες ικανότητες τοῦ ὁποίου ἡ Πύλη
ἐνεπιστεύθη τὸ σάρωμα τῆς Κρητικῆς Ἐπαναστά-
σεως.

Λίγες μέρες πιὸ μπροστὰ (24 Σεπτεμβρίου
1866) ἔχει ἔρθει στὸ Νομὸ Ρεθύμνης ὁ Πᾶνος Κο-
ρωναῖος εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν

ρωναῖος εἰς τὸν ὅποιον ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν Κρητῶν εἶχε ἀναθέσει τὴν Ἀρχηγίαν τῶν Ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τοῦ Ρεθύμνου.

Φωτισμένος καὶ ἔμπειρος Στρατιωτικὸς με πλουσίαν τὴν πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν μόρφωσιν τοῦ πολέμου καὶ πρὸ πάντων με φλογερὸ τὸν παλμὸ τῆς ἐλευθερίας ἔφθασε στὸ Ἀρκάδι.

Συνεζήτησε με τὰ μέλη τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς τὴν κατάστασιν ὅπως διεγράφετο καὶ προέτεινε τὶς ἀκόλουθες λύσεις διὰ νὰ ὑποστηριχθῇ τὸ Ἀρκάδι.

α) νὰ φύγουν τὰ γυναικόπαιδα πού εἶχαν μαζευθῆ εἰς τὴν Μονὴν ζητῶντας καταφύγιον.

β) νὰ γκρεμισθοῦν οἱ σταῦλοι καὶ ὁ Μύλος.

γ) νὰ τοποθετηθοῦν τὰ μελίτσια τῆς Μονῆς γύρω ἀπὸ τὴν Μονήν.

Αἰτιολόγησε δὲ τὶς παραπάνω προτάσεις του ὡς ἑξῆς:

α) Ὅταν φύγουν τὰ γυναικόπαιδα θὰ ἐλευθερωθῇ ὁ χῶρος τοῦ μοναστηριοῦ ἀπαραίτητος κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ θὰ λείπουν τὰ κλάμματα τῶν γυναικῶν πού ἀποτελοῦν ἀρνητικὸ στοιχεῖο

εις τὸ ἠθικὸ τῶν ἀνδρῶν.

β) Οἱ Σταῦλοι καὶ ὁ Μύλος θὰ χρησιμοποιοῦν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ὡς ἐρίσματα, ἐπιζήμια εἰς τὴν ἄμυναν τῆς Μονῆς.

γ) Τὰ μελίσσια θὰ ριχνόντουσαν ἔξω ὅταν θὰ πλησιάζε ὁ ἐχθρὸς καὶ θὰ ἐπιβράδυναν τὶς κινήσεις του.

Δυστυχῶς οἱ ὑποδείξεις τοῦ Κορωναίου δὲν πραγματοποιήθηκαν γιὰτὶ σκόνταψαν στὴν ἐμμονὴ τῶν γυναικοπαίδων νὰ παραμείνουν μὲ τοὺς ἄνδρες καὶ πατέρες τους καὶ ἡ κατεδάφισις προὔπεθετε χρόνον, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπῆρχε γιὰτὶ ὁ Μουσταφᾶς εἶχε ἤδη περάσει τὸ Ρέθυμνο καὶ ἀπὸ πολλὰς κατευθύνσεις πλησιάζε στὸ Ἄρκάδι.

Η Μεγάλῃ τοῦ Μοναστηριοῦ μέρα ἐπλησίαζε.—Ὁ Κορωναῖος ἔφυγε ἀπὸ τὴν Μονὴν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Ἄμαριου γιὰ νὰ συντονίσῃ τὰς ἐνεργείας του καὶ νὰ προσφέρῃ ἐκ τῶν ἔξω τὴν συμπαράστασίν του. —Διώρισε δὲ Φρούραρχο τῆς Μονῆς τὸν νεαρὸν ἀνθυπολοχαγὸν Ἰωάννην Δημακόπουλον.

Ὁ Μουσταφᾶ Πασσὰς ἀφοῦ συνεπλήρωσε τὶς προετοιμασίες του στὸ Ρέθυμνο, μὲ τὴν ἐνίσχυση ὅλου τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ καὶ Αἰγυπτιακοῦ Στρατοῦ πού ἦτο στρατωνισμένος ἐκεῖ, συμπεριέλαβε καὶ τοὺς ντόπιους Τούρκους, καὶ ὁ ἀριθμὸς τους ἔφθασε τὶς 15.000, δημιούργησε τρεῖς φάλαγγες καὶ ἐπροχώρησε κατὰ τῆς Μονῆς. Μαζί του μετέφερε καὶ τριάντα τηλεβόλα διὰ νὰ δημιουργήσῃ ρήγματα εἰς τοὺς προμαχῶνες τοῦ Μοναστηριοῦ.

Συγχρόνως εἰδοποίησε τὸν Ρεσίτ Πασσά Ἡρακλείου νὰ ἀπασχολήσῃ μὲ ἰσχυρὲς δυνάμεις τοὺς εὐρισκομένους εἰς Μυλοπόταμον ἐπαναστάτες διὰ νὰ ἀποφύγῃ ἀντιπερισπασμὸν τῶν δυνάμεων των καὶ ἐνίσχυσιν τῶν πολιορκουμένων.

Βρισκόμαστε στὴν μεγάλη βραδυὰ τῆς 7ης πρὸς 8ην Νοεμβρίου-ὁ πυρετὸς τῆς προετοιμασίας μέσα στὸ Μοναστήρι ἔχει φθάσει στὸ κατακόρυφο-Δὲν ἔχει ἄλλωστε κουράσει τοὺς πολεμιστὲς -μόνο παλληκαριὰ καὶ αὐτοθυσία χρειάζεται - καὶ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἀρετὲς εἶναι κατάμεστοι οἱ πολεμιστὲς.

Ζεχυλισμένο τὸ Μοναστήρι ἀφήνει νὰ ξεχύνεται γύρω του καὶ ἡ προετοιμαζομένη θυσία ἔχει φουσκωμένα ὄλων τὰ στήθη.—Τὰ γυναικόπαιδα ξευχτοῦν στὴν Ἐκκλησιὰ κάνοντας τὶς τελευταῖες τοὺς παρακλήσεις.

Ὁ Μουσταφᾶς ἔχει προχωρήσει μὲ τὶς τρεῖς φάλαγγες του καὶ ἀκολουθῶντας τρεῖς διαφόρους κατευθύνσεις ἔχει ἤδη κυκλώσει τὸ Ἀρκάδι.

Ἡ πρώτη φάλαγγα ἀκολούθησε τὰ χωρία Σταυρωμένο-Βυρὰν Ἐπισκοπή - Σκουλούφια - Ροῦπες-Ἀγία Παρασκευὴ καὶ κατέλαβε τὰ Ἀνατολικά τῆς Μονῆς· ἡ δεῦτερη φάλαγγα εἰς τὴν ὁποίαν συμμετείχον Ἀλβανοὶ καὶ ἐντόπιοι Τοῦρκοι ἀκολούθησε τὴν διαδρομὴ μὲσω τῶν χωριῶν Χαμαλευρίου, Ἀστέρι, Κόκκινο Μετόχι, Πίκρι καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Ἅγιον Ἰωάννην-Καρρέ.

Ἡ τρίτη φάλαγγα μὲ τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ καὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἴδιον τὸν Μουσταφᾶ Πασσά καὶ τὸ ἐπιτελεῖον του ἐβάδισε μὲσω τῶν χωριῶν Ἀδελε-Μέση, ὅπου ἔμεινε ὁ Μουσταφᾶς καὶ παρηκολούθη τὴν ἐπίθεσιν· καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ μὲσω τοῦ Κουμπέ ἐφθασε εἰς τὸ χω-

ρίον Καβούσι. Ἀφοῦ ἐξερεύνησε τὴν περιοχὴν προχώρησε καὶ κατέλαβε τὰ δυτικά τῆς Μονῆς ὑψώματα.

Τὸ ξημέρωμα τῆς 8ης Νοεμβρίου ἔβρισκε 964 ὑπερασπιστὲς μέσα στὸ Ἀρκάδι περικυκλωμένους ἀπὸ κάθε σημεῖο ἔτοιμους νὰ προσφέρουν ἀψηφώντας τὴν ζωὴ τους στὴν μεγάλη ιδέα τῆς Ἐπαναστάσεως. Πρέπει ἀκόμα νὰ σημειώσουμε ὅτι ἀπὸ τοὺς 964 ὑπερασπιστὲς τοῦ Ἀρκαδιοῦ μόνον 259 ἦσαν νέκι ἄνδρες ἱκανοὶ νὰ κρατήσουν ὄπλα. Οἱ ὑπόλοιποι ἦσαν γέροντες καὶ γυναικόπαιδα ποὺ ἔφερε στ' Ἀρκάδι ἡ ἐπιθυμία τῆς θυσίας, ἡ ἀποφυγὴ τῆς ἀτίμωσης.

Ἀπ' ἔξω 15.000 αἰμοβόρων Τούρκων μὲ τὶς αὐστηρὲς διαταγὲς νὰ ξεπαστρέψουν κάθε ἴχνος ἐπαναστάσεως ἀναμένουν τὸ σύνθημα τῆς ἐπιθέσεως.- Οἱ Τούρκικες σημαῖες στὰ γύρω ὑψώματα ἀνεμίζουν προκλητικὰ τὴν ὥρα ποὺ τελειώνοντας ὁ Ἠγούμενος Γαβριήλ τὴν ἱεροτελεστία τῆς ἑορτῆς τῶν Ταξιαρχῶν ἀπευθύνει τὰ λίγα τοῦτα λόγια ποὺ προκαθορίζαν τὴν τύχη τῶν πολιορκουμένων.

«Παιδιά μου, ἀδέλφια μου, γλυκώτερος καὶ δικαιοτέρος θάνατος δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὸ ν' ἀποθάνη κανεὶς γιὰ τὴν πατρίδα».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἥρωϊκὸς Φρούραρχος τῆς Μοῆς Δημακόπουλος ποὺ παρὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του ἐφάνη ἕνας ὑπέροχος πολεμιστῆς ἔδωσε μὲ δυὸ λόγια τὴν προσταγὴ τῆς αὐτοθυσίας.

«Θὰ πολεμήσωμεν ὡς ἄνδρες γιὰ τὴν Πατρίδα καὶ τὴν πίστην μας-εἰς τὰς θέσεις σας πολεμισταί».

Οἱ πρόχειρες πολεμιστρες κατελήφθησαν ἀπὸ τοὺς πολεμιστὲς καὶ τὰ γυναικόπαιδα ἀνέλαβαν τὸ ρόλο τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ.-Λίγα παλληκάρια κατέλαβαν καὶ τὸν ἀνεμόμυλον. Τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα γιὰ τὴν μεγάλη μάχη.

Ὁ Σουλεϊμὰν Βέης ποὺ εὐρίσκετο ἐπὶ τὸ που καλεῖ σέ Ἑλληνικὴ γλῶσσα διὰ κήρυκος τοὺς ὑπερασπιστὲς τοῦ Ἄρκαδιοῦ νὰ παραδωθοῦν.

Ἡ ἀπάντησις δίδεται μὲ μιὰν ὁμοβροντία τῶν πολεμιστῶν καὶ μὲ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ Ἱεροῦ Λαβάρου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας ἐπὶ τοῦ Φρουρίου τοῦ Ἄρκαδιοῦ.

Ἡ παλληκαριά καὶ τὸ θάρρος τῶν ἠρωϊκῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Ἀρκαδιοῦ ἀποθοῦν τις πυκνὲς ὀρδὲς τῶν Τούρκων πού κατὰ μπουλούκια ρίπτονται κατὰ τοῦ Μοναστηριοῦ.

Τὰ ρίγματα πού δημιουργεῖ τὸ Τουρκικὸν πυροβολικὸν ἐπισκευάζονται πρόχειρα καὶ αἱ δύο Πύλαι τῆς Μονῆς κλείνονται μὲ ὅτι μέσα ὑπῆρχαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν πολιορκουμένων. Ξύλα, πέτρες, σάκκοι ζωοτροφῶν καὶ ὅτι ἄλλο ὑπῆρχε ἐντὸς τῆς Μονῆς ἐπέστρατεύετο γιὰ νὰ ἀμπαρωθοῦν αἱ Πύλαι καὶ νὰ κλείνονται τὰ ρίγματα.

Ὅλη ἡ ἡμέρα ἐπέρασε μὲ ἄγριο κανονιοβολισμό καὶ τυφεκιοπόλεμο χωρὶς οἱ Τοῦρκοι νὰ ἐπιτύχουν τίποτα. Μόνον οἱ ὑπερασπισταὶ τοῦ Ἀνεμομύλου ὑποχρεώθηκαν νὰ ὑποκύψουν γιὰτὶ πλησιάζοντας οἱ Τοῦρκοι ἔβαλαν φωτιὰ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἔκαυσαν ζωντανούς.

Μόνον ἓνας ἐκ τῶν ὑπερασπιστῶν ὁ Γ. Κουρουπαύτης ἐξῆλθε ἀπὸ τὸν Μῦλο καὶ ἐρίφθη εἰς τὸ παρακείμενο φαράγγι ὅπου ἐφονεύθη.

Ἄν καὶ οἱ ἔδαφικὲς ἐπιτυχίαι τῶν Τούρκων κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς πολιορκίας ἦσαν μι-

κρές ἐν τούτοις εἰς τοὺς ἠρωϊκοὺς ὑπερασπιστὰς πού ἐγνώριζαν τὰ πεινχρὰ μέσα ἀμύνης πού διέθεταν δημιουργήθηκε ἡ βεβαιότητα ὅτι ἡ καταστροφή ἐπλησίαζε.

Τὰ ἐλάχιστα πολεμοφόδια πού διέθεταν ἐξηντλοῦντο καὶ ἡ ἔξωθεν βοήθεια δέν ἐφαίνετο νὰ εἶχε τὴν δυνατὴτητα νὰ διασπάσῃ τόσο ἀσφιχτικὸ καὶ πολυάριθμον ἔχθρο.

Σὲ ὀλιγόλεπτη σύσκεψη τὸ βράδυ τῆς 8ης Νοεμβρίου ἀποφασίσθηκε νὰ εἰδοποιηθοῦν ὁ Κορωναῖος καὶ οἱ Καπεταναῖοι τῆς περιοχῆς γιὰ τὴν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στὸ Μοναστήρι καὶ νὰ τοὺς ζητηθῆ νὰ προσφέρουν τὴν βοήθειά τους.

Τὴν δύσκολη ἀποστολὴ νὰ διέλθουν ἀπὸ τὸν κλοιὸ τοῦ ἔχθρου ἀνέλαβαν νὰ φέρουν εἰς πέρασ ὁ Παπᾶ Κρανιώτης καὶ ὁ Ἄδὰμ Παπσοδάκις.

Παρέλαβαν δύο ἐπιστολὲς μαζί τους καὶ μετὰ πολλὰς προφυλάξεις διαφύγοντες τὴν προσοχὴν τοῦ ἔχθρου κατόρθωσαν νὰ βρεθοῦν ἔξω τοῦ κλοιοῦ· ὁ Παππᾶ Κρανιώτης ἐπροχώρησεν διὰ τὸ Μυλοπόταμον καὶ ὁ Ἄδὰμ Παπαδάκις διὰ τὸ Ἀμάρι.

Τὴν ἴδια ὥρα ὁ ἠγούμενος Γαβριηλ ἐσήμανε

τὴν καμπάνα τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ ἐκάλεσε γυναικόπαιδα καὶ πολεμιστὲς εἰς τὴν ἐκκλησίαν γιὰ τὴν τελευταίαν προσευχὴν.

Ἡ προκληθεῖσα συγκίνησις ἀπὸ τὴν τραγικότητα τῆς στιγμῆς ἔφθανε εἰς τὸ μεγαλεῖον, οἱ ἄνδρες φάτσοι τῶν πολεμιστῶν συνηθοῦντο μὲ τὴν ἀσκητικὴν φυσιογνωμίαν τῶν καλογέρων εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τοῦ τελευταίου ἀσπασμοῦ. Μόνον τὰ γυναικόπαιδα ἔχασαν τὴν ψυχραιμίαν τους καὶ ἐξέσπασαν εἰς γοερούς θρήνους. Στὸ τέλος τῆς ἱερῆς αὐτῆς Μυσταγωγίας μετέλαβαν ὅλοι τῶν Ἀρχάντων Μυστηρίων ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ Ἁγουμένου Γαβριήλ—ὁ ὁποῖος στόν καθένα ἐκτὸς τῆς θείας Μεταλήψεως προσέφερε καὶ λίγα λόγια θάρρους καὶ αὐτοθυσίας.

Λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ὁ Ἄδὰμ Παπαδάκης. Σὰν νὰ ἤρχετο ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμον. Ὅλοι ἔπεσαν πάνω του καὶ κρεμάστηκαν ἀπὸ τὸ στόμα του—τί ἄραγε νὰ περίμεναν; ὁ ἕτερος ταχυδρόμος Παπᾶ Κρανιώτης δὲν κατόρθωσε νὰ ἐπιστρέψῃ λόγῳ τῆς κακοκαιρίας.

Σημέρωμα τῆς ἐπομένης ἡμέρας ἢ κατάστασις τῶν πολιορκουμένων ἔγινε πιὸ τραγικὴ.

Οἱ Τοῦρκοι μετέφεραν καὶ ἐγκατέστησαν παρὰ τοὺς σταύλους τὸ μεγαλύτερο γιὰ τὴν ἐποχὴ τηλεβόλο τοῦ Ρεθέμνου τὴν Μιτουμπάρδα ἢ Κουτσοχείλα καὶ ἄρχισαν νὰ κτυποῦν κατὰ τῆς Δυτικῆς Πύλης.

Οἱ πόρτες καὶ τὰ τεῖχη ἄρχισαν νὰ ὑποχωροῦν καὶ καμιὰ πιά ἀμφιβολία δὲν ἔμενε ὅτι οἱ Τοῦρκοι θὰ εἰσορμοῦσαν ἀπὸ στιγμῆς - εἰς στιγμὴν ἐντὸς τῆς Μονῆς.

Μὲ αὐτὴν πιά τὴν βεβαιότητα ὁ Ἴηγούμενος καὶ ὁ Δημακόπουλος περιήρχοντο τὶς θέσεις τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων καὶ τοὺς καθοδηγοῦσαν γιὰ τὴν τελευταία μορφὴ τῆς Μάχης. Μὲ τὸ γιαταγάνι στὸ χέρι θὰ δώσουν οἱ πολεμιστὲς στῆθος μετὰ στῆθος τὴν μάχη στὸν Περὶβολο τῆς Μονῆς καὶ τὰ γυναικόπαιδα θὰ πᾶνε στὴν ἀποθήκη τῶν πυρομαχικῶν.

Τὰ γεγονότα ἐξελίσσοντο πιὸ γοργὰ ἢ Μιτουμπάρδα μετὰ τὴν πρώτη βολὴ της ρίχνει μέ-

ρος τοῦ τοίχου δίπλα στήν δυτική πύλη καί μέ τις ἐπόμενες δύο βολές ὀλόκληρος πιά ἡ πύλη ἦτο ἐλεύθερη. Τά βόλια τῶν λιγοστεμένων πολεμιστῶν προασπίζουσαν τήν πύλη πού ἔπεσε καί ἀνακόπτουσαν τὰ Τουρκικά μπουλούκια πού εἰσορμοῦν. Μά ὁ Μουσταφᾶ Πασσᾶς ἀγνοεῖ τις θυσίες καί οἱ διαταγές του γίνονται αὐστηρότερες. Σέ διαδοχικά κύμματα παρατάσει τόν Αἰγυπτιακόν καί τακτικόν στρατόν καί μέ τὸ μαστίγιον τῶν ἀξιωματικῶν τοὺς φέρνει μπρὸς τήν πύλην. Ὁ πυρετός τῆς Μάχης ἔδινε τήν ἴδια ὥρα φτερά καί ὑπέροχα δείγματα παλληκαριᾶς στοὺς πολιορκουμένους.

Ἄεικίνητοι οἱ λιγοστοὶ πολεμιστὲς πού εἶχαν μείνει μεταφέρονται ἀπὸ τὸ ἓνα σημεῖον εἰς ἄλλο πού κινδυνεύει-ὁ Δημακόπουλος ἡ Δασκαλάκαινα καί ὅλοι ὅσοι εἶχαν ἐπιζήσει μέχρι κείνη τήν στιγμήν ξεπέρασαν ὅσα μποροῦσε νὰ προσφέρῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἄγνωστη μέχρι τότε ἡ ἀνάταση καί τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖον τῆς ἀνθρώπινης προσφορᾶς.

Οἱ Τοῦρκοι πλημμύρησαν τὸ προαύλιον τῆς Μουῆς μέ ὅλον τὸ δεκάτισμα πού ὑφίσταντο ἀπὸ

τά εὔστοχα πυρὰ τῶν πολεμιστῶν, τὰ ὄπλα τῶν ἀμυνομένων ἐστράφησαν πρὸς τὰ μέσα γιὰ νὰ σιγήσουν σὲ λίγο καὶ νὰ τὰ διαδεχθοῦν οἱ ξηροὶ κρότοι τῶν γιαταγανιῶν καὶ τῶν λογγῶν. Ὡρα πολὺ ἐκράτησε ἡ μάχη στῆθος μέ στῆθος.

Τὸ προαῦλιο ἐγέμισε πτώματα. Ἡ μάχη ἐκ τοῦ συστάδην μὲ ὄλο τὸ θάρρος καὶ τὴν παλληκαριά πού διέκρινε τοὺς ἡρωϊκοὺς ὑπερασπιστὲς εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ λιγοστέψουν πολὺ οἱ πολεμιστὲς.

Ὁ Ἡγούμενος Γαβριήλ ἤδη εὐρίσκετο μετὰ ξὺ τῶν νεκρῶν.

Τὸ Τούρκικο λεφούσι ἔχει εἰσελθεῖ ἀπὸ παντοῦ στὴν Μονή.

Ἐπὶ ἀνθρώπων εἶναι οἱ προσπάθειες πού καταβάλλουν ὁ Δημακόπουλος, ὁ Σπῦρος Ὀλύμπιος, ὁ Βενιανάκης καὶ οἱ ἄλλοι νὰ κρατήσουν μέ τὰ δόντια τῶν τὴν μάχη ἀφοῦ ἀχρηστεύθηκαν καὶ τὰ ξίφη τους ἀκόμα.

Ἡ στιγμή τῆς γενναίας ἀποφάσεως φθάνει.

Οἱ ἐλάχιστοι πολεμιστὲς καὶ καπεταναῖοι πού ἀπομένουν ἀποσύρονται στὸ ἰσόγειο κελὶ

τῶν Μεσοκούμιων.

Ὁ Γιαμπουδάκις, ἓνας ψημένος πολεμιστῆς ἀπὸ τὸ Ἄδελε σταθμίζει τὶς συνέπειες καὶ βγάζει τὴν μεγάλη ἀπόφαση.

«Ὅποιος θέλει τὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπόληψή του νὰ ῥθῆ νὰ καῖ μαζί μου» φωνάζει κατεβαίνοντας ἀπὸ τὰ κλάουστρα.

Ἡ πρόσκλησις του τοὺς βρῆκε ὅλους συμφωνοῦς. Δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἄλλο δεῖγμα προσφορᾶς εἰς τὴν θυσίαν ἢ Ἱστορία.

Συνωστισμὸς θυσίας δημιουργήθηκε.

Ἡ πυριτιδαποθήκη καὶ οἱ γύρω χῶροι ἐγέμισαν ἀπὸ πιστοὺς.

Μὰ οἱ πολεμιστῆς δὲν ἔχασαν οὔτε τὴν τελευτσίαν στιγμὴν τὴν ψυχραιμίαν τους.

Θέλησαν στὴν θυσίαν τους νὰ παρασύρουν καὶ ὅσους γινόταν περισσότερους ἐχθροὺς.

Ἄνοιξαν καὶ τὴν Ἀνατολικὴ Πύλη. Οἱ Τοῦρκοι εἰσὸρμησαν.—Μὰ ἡ πιστόλα τοῦ Γιαμπουδάκι μαζί μὲ τὴν ἀθανασία ποὺ ἔστειλε τοὺς ἥρωϊκοὺς μαχητῆς τοῦ Ἀρκαδικοῦ Ὀλοκαυτώματος συμπάρεσσε καὶ μεγάλον ἀριθμὸν Τούρκων εἰς τὸν θά-

νατον.

“Ενας φοβερὰ δυνατὸς κρότος ἀκούσθηκε καὶ νέφη καπνοῦ ἐσκέπασαν τὸ Μοναστήρι.

Οἱ ἐπιζήσαντες ἦσαν μάρτυρες τῆς πιὸ μεγάλης θυσίας.

Ὅταν συνῆλθαν οἱ Τοῦρκοι, χωρὶς νὰ αἰσθανθοῦν τίποτα ἀπὸ τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον αὐτῆς τῆς θυσίας, ἐπεδόθησαν εἰς κάθε εἶδους βανδαλισμούς.

Παρέδωσαν εἰς τὴν φωτιὰν τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ ἐξετέλεσαν διὰ τῶν λογχοῶν τῶν ὅσους ἐκ τῶν Χριστιανῶν ἐπέζησαν.

Οὔτε τοὺς 37 Μαχητὰς ποὺ κατέφυγαν εἰς τὴν εὐρύχωρον Τράπεζαν ἄνευ φυσιγγίων ἐσεβράσθησαν. Παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν ποὺ τοὺς ἔδωσαν, ὅταν παρεδόθησαν, τοὺς κατέσφαξαν. Μόνος διασωθεὶς ἦτο ὁ Κ. Παπαδάκης ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀμνάτος.

Τὸ πτώμα τοῦ Ἁγουμένου Γαβριήλ ποὺ εἶχε φρνευθεῖ προηγουμένως ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τὴν Βόρειον τaráτσαν τοῦ κελιοῦ

του. Ἀπέκοψαν τὸ κεφάλι του τὸ ἐκάρφωσαν ἐπὶ ξίφους καὶ ὡς τρόπαιον τὸ μετέφεραν καὶ τὸ παρέδωσαν εἰς τὸν Μουσταφᾶ Πασσᾶν.

Οἱ ἀπώλειες ἦταν τεράστιες. Ἐκ τῶν 964 Γυναικοπαίδων, Μοναχῶν καὶ Πολεμιστῶν τῆς Μονῆς μόνον 114, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα γυναικόπαιδα ἠχμαλωτίσθησαν, 3-4 διέφυγαν καὶ ἅπαντες οἱ ὑπόλοιποι ἐφονεύθησαν. Τῶν Τούρκων οἱ ἀπώλειες ἦσαν ὑπερδιπλάσιες. Μεταξὺ τῶν τραυματιῶν τους ἦσαν πολλοὶ ἀξίωματικεὶ καὶ ὁ γυναικαδελφὸς τοῦ Μουσταφᾶ Πασσᾶ Σουλεϊμάν Πασσᾶς.

Οἱ συλληφθέντες αἰχμάλωτοι εἶχαν καταφύγει εἰς τὰ Μεσοκούμια ἀρνούμενοι νὰ παραδωθοῦν εἰμὶ μόνον εἰς τὸν τακτικὸν Στρατὸν.

Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅμως ὅτι ἤρθε καὶ τοὺς παρέλαβε ὁ τακτικὸς Στρατὸς καὶ τοὺς μετέφερε στὸ ἀπέναντι ὕψωμα Μετοχάκι ἢ τύχη τους δέν ἦτο καλλιτέρα ἀπὸ τὸ νὰ τοὺς συνελάμβαναν οἱ ἄτακτοι Τούρκοι.

Ἐκεῖ παρουσία τοῦ Ἰσμαήλ Πασσᾶ ἐχώρισαν τοὺς ἄνδρες ἀπὸ τὰ γυναικόπαιδα καὶ τοὺς

μέν ἐθελοντὰς Δημακόπουλον, Ὀλύμπιον, Βασιλείου κ.ἄ. ἐφόνευσαν βαναύσως, τοὺς δὲ ὑπολοίπους ὀδήγησαν ἐνώπιον τοῦ Μουσταφὰ Πασσὰ εἰς τὸ χωρίον Μέση.

Ἐκεῖ μεταξύ τῶν συλληφθέντων ἀνεγνώρισαν τὸν ὀπλαρχηγὸν Ἰωάννην Σωπασῆ τὸν ὁποῖον ἐφόνευσαν.

Τὴν μεθεπομένην ἐν πομπῇ καὶ μὲ λάφουρα τὸ Ἱερὸν Λάβαρον τοῦ Ἀρκαδιοῦ εἰς χεῖρας Τούρκου ἀξιωματικοῦ, τὸ κεφάλι τοῦ Ἡγουμένου Γαβριήλ καρφωμένο ἐπὶ λόγχης καὶ τοὺς ἥρωϊκοὺς ὑπερασπιστὰς αἰχμαλώτους, μετέβησαν εἰς Ρέθυμνον.

Τὸ λάβαρον ἀπὸ τότε ἐξηφανίσθη, οἱ δὲ αἰχμάλωτοι ἐνεκλείσθησαν εἰς τὰς φυλακὰς ἕως τῆς 28 Σεπτεμβρίου τοῦ 1867 πού τοὺς ἐλευθέρωσε ὁ ἔκτακτος ἀπεσταλμένος τῆς Πύλης.

Ο Ἡγούμενος Χατζῆ Γαβριήλ κατήγετο ἀπὸ τὸ χωριὸ Μαργαρίτες Μυλοποτάμου καὶ ἐκ τῆς οἰκογένειας Μαρινάκι.

Εἰς τὴν Μοῆν ὠδηγήθη ἀπὸ παιδί. Ἐκεῖ δέ ἔμαθε καὶ τὰ πρῶτα του γράμματα.

Ἐπιβλητικὴ προσωπικότης ἐδραίωσε μὲ τὸ προσωπικὸ κῦρος του τὶς Ἑλληνοχριστιανικὰς ἀρχὰς.

Εὐφυῆς, τολμηρὸς ἐπιβλητικὸς καὶ μὲ ἰσχυρὴ θέληση ἀποτέλεσε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως ἕναν βασικὸν στυλοβάτη τῆς.

Μετέβη εἰς τοὺς Ἁγίους τόπους τὸ 1856 πρὸς τὰς μεγίστας δυσκολίας καὶ οὕτω ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ προσκυνητοῦ (Χατζῆ).

Με βαθὺν τὸ θρησκευτικὸν του συναίσθημα ἀποτελοῦσε τὸ καταφύγιον τοῦ καταπιεζομένου Κρητικοῦ τῆς περιφερείας.

Ἄνεξάντλητος σὲ πατριωτισμὸν καὶ θάρρος ἐμφύχωνε καὶ ἀνέπτυσε τὴν Ἐπαναστατικὴν ἰδέαν γιὰ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ καὶ τὴν Ἐνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ο Πᾶνος Κορωναῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1809. Εἶχε τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ χωρίου Ποταμοὶ Κυθήρων.

Τὴν Στρατιωτικὴν τέχνην ἐσπούδασεν εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπεφοίτησεν ἀνθυπολοχαγὸς Πυροβολικοῦ.

Διὰ τῆς Στρατιωτικῆς ἱκανότητος καὶ τὰς εὐρείας μορφώσεως του ἀνῆλθεν γρήγορα εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Συνταγματάρχου καὶ τοποθετήθηκε ὑπὸ τῆς Γενικῆς τῶν Κρητῶν Συνελεύσεως ὡς Στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς τῶν ἐν τῷ Νομῷ Ρεθύμνης δρώντων ἐπαναστατικῶν δυνάμεων.

Ἦλθεν εἰς τὸ Ρέθυμνον τὶς 24 Σεπτεμβρίου 1866 ἀποβιβασθεὶς εἰς τὸν ὄρμον Μπαλῆ.

Μαζὶ του ἦρθαν καὶ ἄλλοι 35 ἐθελονταὶ ἐκ παλαιᾶς Ἑλλάδος μὲ ἀρκετὰ ὄπλα καὶ πολεμοφόδια.

Μετέβη μετὰ τῶν καπεταναίων πού τὸν ὑπέδεχθησαν Ν. Βενιανάκη, Παπαῖ Μαρουλιανοῦ & Γεωργίου Σαουνάτσου εἰς τὸ Ἀρκάδι ἀπ' ὅπου μὲ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς μελέτησαν τὸν τρόπον καὶ τὴν μορφήν τοῦ Ἐπαναστατικοῦ ἀγῶνος εἰς τὸν Ν. Ρεθύμνης.

Ο Ίωάννης Δημακόπουλος ἐγεννήθη εἰς τὴν Βυτίνην τῆς Γορτυνίας τὸ 1833, πῆρε Γυμνασιακὴ μόρφωση καὶ με βαθὺ τὸν Ἐθνικὸν πόθον τῆς ἀπελευθερώσεως ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν ἑδαφῶν, κατετάγη ἐβελοντῆς εἰς τὸ πεζικόν, ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων ἀνθυπολοχαγὸς καὶ ἐζήτησε νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Κρήτην.

Ἦρθε στὴν Κρήτη με τὸν Κορωναῖον καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Κορωναίου ἐξ Ἀρκαδίου ἀνέλαβε Φρούραρχος τῆς Μονῆς. Ἡ στάσις του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν μαχῶν διακρίνεται ἀπὸ ὑψηλὸν πατριωτισμὸν καὶ αὐτοθυσίαν.

Συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ἐβασανίσθη ἀγρίως καὶ ἐξετελέσθη διὰ τῆς λόγχης, ἔξω ἀπὸ τὴν Μονήν.

ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΩΣ ΕΧΕΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

Ο Ἱερός Ναός εἰς τὸ κέντρον τοῦ μεγάλου προαυλίου εἶναι δίκλυτος Βασιλικός. Τὸ Βόρειον κλύτος εἶναι καθιερωμένον εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος τὸ δὲ νότιον εἰς μνήμην τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

Ὁ ναός ἔχει ὑποστεί ἐπανειλημμένως τὰς φθοράς καὶ καταστροφὰς τοῦ κατακτητῆ. Τὸ 1645 ἐβεβηλώθη διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τοὺς Τούρκους πού κατέστρεψαν τότε τὶς ἅγιες εἰκόνες καὶ τὸ εἰκονοστάσιον.

Κατὰ δὲ τὴν νύχτα τῆς 9ης Νοεμβρίου 1866 οἱ Τοῦρκοι δὲν παρέδωσαν εἰς τὴν φωτιάν μόνον τὸ Ἡγουμενεῖον καὶ τὰ κελλιά ἀλλὰ ὁ Ἱερός Ναός, τὸ Εἰκονοστάσιον, οἱ εἰκόνες καὶ ὅτι ἄλλο ὑπῆρχε ἐντὸς τοῦ ναοῦ κατεστράφησαν. Ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ Ναοῦ ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή Α.Φ.—Κ.Λ.Μ.Χ.Τ.Ζ.—Π.Ζ. ἡ ὁποία μεταφράζεται ὅτι ἐκτίσθη ἐπὶ Ἡγουμενοῦ Κλήμεντος Χορτάτση

τὸ 1587. Δηλαδή συνέπεσε τὸ κτίσιμο του μὲ τὴν Ἑνετικὴ κατοχὴ τῆς Κρήτης ὅπου ἐπικρατοῦσε ὁ ρυθμὸς τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἡ πρόσοψις τοῦ Ναοῦ παρουσιάζει ποικιλίαν εἰς τὴν ρυθμολογικὴν ἐμφάνισιν τοῦ κάθε στοιχείου αὐτῆς. Ἐνῶ οἱ δίδυμοι ἡμικίονες εἶναι Γοθτικοῦ ρυθμοῦ, εἶναι κατασκευασμένοι μὲ Ρωμαϊκὰ Κορινθιακὰ στοιχεῖα.

Η δυτικὴ πύλη ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν εἴσοδον τοῦ Μοναστηριοῦ. Ἀνηγέρθη τὸ 1693 ἀπὸ τὸν Ἡγούμενον Νεόφυτον Δρόσα. Τοῦτο ἀνέφερεν παλαιὰ ἐπιγραφή καταστραφεῖσα ἀπὸ τοὺς Τούρκους διὰ τοῦ τηλεβόλου τὸ 1866. Ἡ σημερινὴ Πύλη ἀνηγέρθη εἰς τὰ θεμέλια τῆς πρώτης καὶ κατὰ τὸν ρυθμὸν αὐτῆς τὸ 1870.

Η ἀνατολικὴ Πύλη ἐχρησιμοποιεῖτο συνήθως ἀπὸ τοὺς Μοναχοὺς δι' ἐπικοινωνίαν μὲ τὰ κτήματα τῆς Μονῆς καὶ τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ των. Κατέπεσε καὶ αὐτὴ κατὰ τὴν ἀνατίναξιν τῆς παραπλεύρου Πυριτιδαποθήκης καὶ ἀνοικωδομήθη τὸ 1870 εἰς τὸν ρυθμὸν τῆς παλαιᾶς.

Τὰ Κλάουστρα εἶναι ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Μονῆς. Ἡ λέξις προῆλθε ἀπὸ τὴν Λατινικὴν **CLAUSTRUM**, εἶναι διόροφος οἰκοδομὴ, εἰς τὸν ἄνω ὄροφον μένουσιν μοναχοὶ εἰς δὲ τὸ ἰσόγειον εἶναι ἀποθηκαί.

Τὸ Ἑγουμενεῖον εὐρίσκετο πρὶν πυρποληθῆσθαι τὸ 9 Νοεμβρίου τοῦ 1866 ἐκεῖ ποῦ εἶναι σήμερον ὁ Ζενῶνας. Τὰ χρήματα γιὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ζενῶνος ἔφερεν ἐκ Ρωσίας ὅπου εἶχε μεταβεῖ δι' ἔρανον ὁ Ἑγούμενος τῆς Μονῆς Γαβριὴλ Μαναρῆς καὶ ὁ Ἱερομόναχος Ἀκάκιος τὸ 1894.

Εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Μονῆς ἐγευματίζαν ἀπὸ κοινοῦ οἱ Μοναχοὶ μετὰ τοῦ Ἑγουμένου τῆς Μονῆς κατὰ τὰ παλαιὰ ἔτη.

Εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τῆς πύλης ὑπάρχει ἡ χρονολογία 1687 ἡγούμενος Νεόφυτος Δρόσας.

Εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς δὲ ἡ ἀκόλουθος:

«ΠΑΜΜΕΓΑ ΜΟΧΘΟΝ ΔΕΞΑΙΟ ΒΛΑΣΤΟΥ

ΗΓΕΜΟΝΟΙΟ ΔΕΣΠΟΙΝΑ Ω ΜΑΡΙΑ

ΦΙΛΤΡΟΝ ΑΠΕΙΡΕΣΙΟΝ ΑΧΟ. Ἐξ' αὐτοῦ

συνάγεται ὅτι ἡ Τράπεζα ἐκτίσθηκε ὑπὸ τοῦ Ἡγουμένου Ελαστοῦ τὸ 1670.

Εἰς τὴν Τράπεζαν διακρίνονται ἀκόμα τὰ ἴχνη τῶν σφαιρῶν καὶ τὰ χτυπήματα τῶν γιαταγανιῶν, ὅταν κατὰ τὴν κατάληψιν κατέσφαξαν οἱ Τοῦρκοι τοὺς ἐκεῖ καταφυγόντας πολεμιστὰς.

Εἰς τὴν αὐτὴν αἶθουσαν τῆς Τραπέζης προσφέρεται καὶ σήμερον τὸ ἐτήσιον ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τοὺς ἐπισήμους κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ὁλοκαυτώσεως (8 Νοεμβρίου).

Τὰ Κελλαρικὰ εἶναι διαμερίσματα χωρισμένα, χρησιμοποιούμενα ὡς ἀποθήκες Τροφίμων, Μαγειρείον, Φοῦρνος, Ξυλαποθήκη, Ἀλευραποθήκη κ.λ.

Ὑπὸ τὸν εὐρύχωρον διάδρομον τῶν κελλαρικῶν ὑπῆρχε στέρνα ἐναποθηκέυσεως ὕδατος διὰ τὴν περίοδον ποὺ ἐπολιορκεῖτο τὸ Ἀρκάδι.

Η Πυριτιδαποθήκη βρίσκεται εἰς τὸ Β. Α. τοῦ Μοναστηριακοῦ Συγκροτήματος. Μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1866 ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς οἰ-

ναποθήκη. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν μετεβλήθη εἰς ἀποθήκην πυρομαχικῶν. Κατὰ τὴν ἀνατίναξιν κω-
τεστράφη ἐντελῶς, ἐπανεκτίσθη δὲ ἀργότερον, με-
τὴν ὑπόδειξιν τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

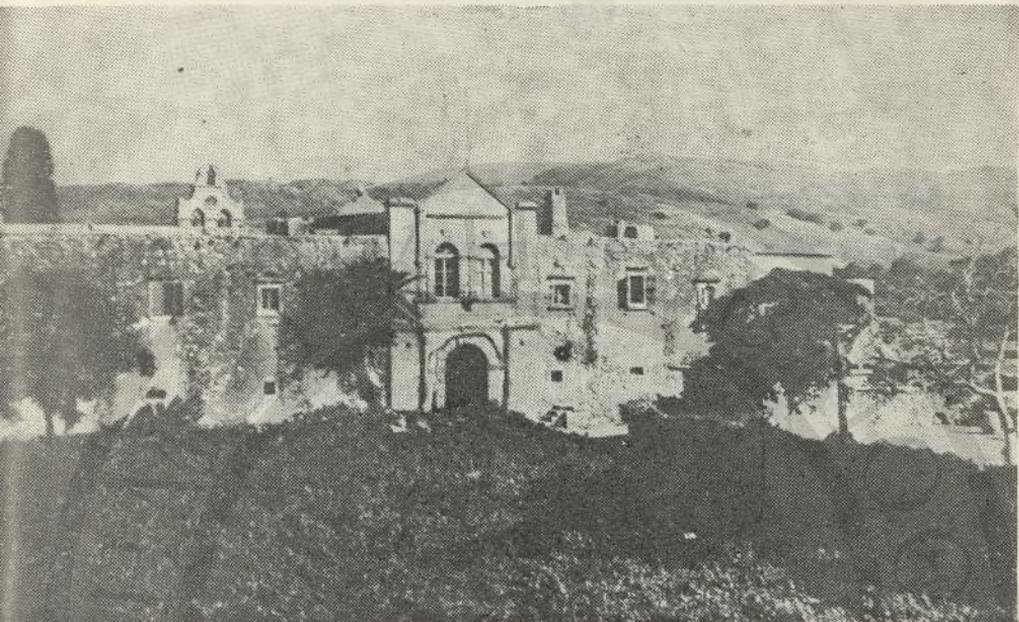
Ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς ὁ Ἐπί-
σκοπος Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου ἐνετείχισεν
Μαρμάρινην Πλάκαν μετὸ ἐπίγραμμα.

**«ΑΥΤΗ Η ΦΛΟΓΑ ΠΑΝΑΨΕ
ΜΕΣΑ ΕΔΩ ΣΤΗΝ ΚΡΥΠΤΗ
ΚΑΙ ΑΠ' ΑΚΡΟΥ Σ' ΑΚΡΟΥ ΦΩΤΙΣΕ
ΤΗ ΔΟΞΑΣΜΕΝΗ ΚΡΗΤΗ
ΗΤΟΝΕ ΦΛΟΓΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑΝ
ΚΡΗΤΕΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΘΗΣΑΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ».**

ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ αλοι (1930)

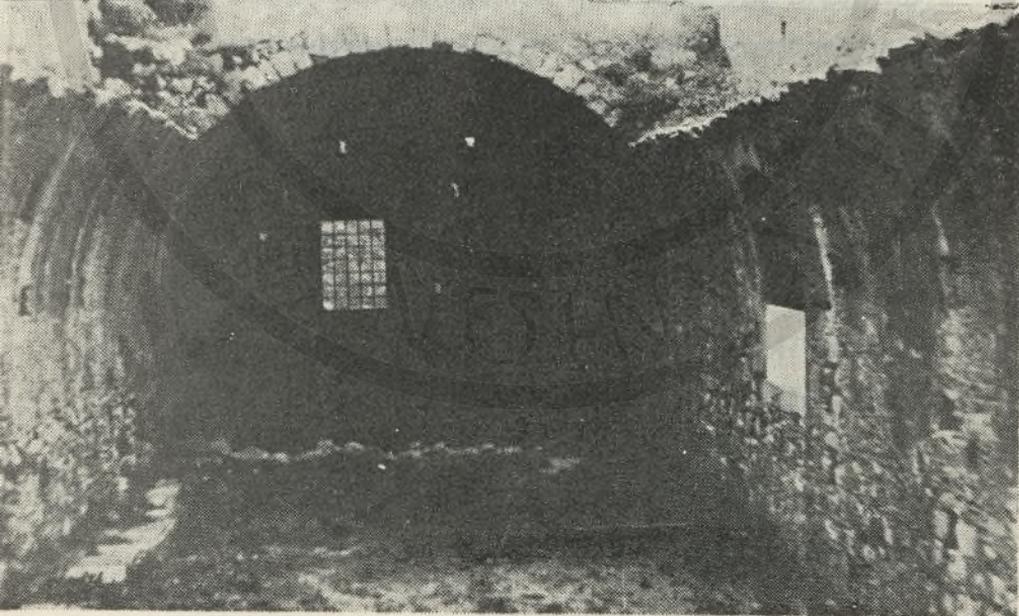
**† Ο ΡΕΘΥΜΝΗΣ & ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ
ΤΙΜΟΘΕΟΣ Μ. ΒΕΝΕΡΗΣ**

Τὰ Μεσοκούμια εἶναι τὸ ἀνατολικὸν
τμήμα τῆς Νοτίας πλευρᾶς τῶν κτισμάτων τῆς
Μονῆς. Εἶναι διηρημένο σὲ ὀκτώ κελλιά σὲ σχῆμα
Γοτθικοῦ τόξου. Ἡ ὄνομασία τους προῆλθε ἀπὸ
παραφθορὰ τῆς λέξεως Νοσοκομεῖον. Λέγεται δὲ
ὅτι κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Μοναστηριοῦ τὰ διαμε-
ρίσματα αὐτὰ ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς Νοσοκομεῖον

ΑΝΩ. Ἡ Δυτικὴ Πύλη τῆς Μονῆς

ΚΑΤΩ. Ἡ Πυριτιδαποθήκη ἀναστηλωμένη ὡς ἔχει σήμερον.

διὰ τοὺς ἀσθενεῖς Μοναχοὺς. Εἰς τὸ τρίτον ἐκ τῶν κελλιῶν τῶν Μεσοκουμίων συνελήφθη αἰχμάλωτος ὁ Φρούραρχος Δημακόπουλος καὶ ἄλλοι.

Τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον τῆς Μονῆς εἶναι τὸ νεώτερον κτίσμα τῆς. Εἰς αὐτὸ φυλάσσονται ὅσα ἄμφια, Ἱερά σκεύη καὶ ἀντικείμενα συνδεδεμένα μετὰ τὴν Ἱστορίαν τῆς Μονῆς καταρθώθη νὰ διασωθοῦν.- Καὶ διεσώθησαν τὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν χάρις εἰς τὴν προνοητικότητα τῶν Μοναχῶν. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς πολιορκίας ἀπέκρυσαν εἰς τὰς κρύπτας τῶν παχέων τοίχων τῆς Μονῆς, τὰ ἄμφια, τὰ δὲ Ἱερά σκεύη, Ἁγία Εὐαγγέλια, Σταυροὺς κ.λ. ἀφοῦ τὰ ἐτοποθέτησαν ἐπὶ κιβωτίου τὰ ἐνετοίχησαν ὑπὸ τὸν νεροχύτην ἐνὸς κελλίου τῆς Β.Α. πλευρᾶς. Μετὰ τὴν καταστροφὴν οἱ διασωθέντες Μοναχοὶ Συμεὼν Γαβρᾶς, Παρθένιος Κανακάκις καὶ Παΐσιος Νικολουδάκις μετέβησαν εἰς τὴν Μονὴν καὶ μετὰ τὴν ὑπόδειξιν τοῦ πρώτου πού ἐγνώριζεν τὰς κρύπτας ἀνέσυσαν τὰ κειμήλια. Τὰ παρέδωσαν δὲ διὰ πρωτοκόλλου εἰς τὸν ἐξ Ἀσωμάτων Ἀμαρίου Ἀρχιμανδρίτην Δωρόθεον Σταυ-

ρίδην διὰ φύλαξιν.

Ὁ Δωρόθεος ἐν συνεχείᾳ τὰ μετέφερε καὶ τὰ ἔκρυσεν εἰς σπήλαιον εἰς τὸ χωρίον Πλατάνια Ἀμαρίου καὶ ἔτσι δισώθησαν.

Ἐκτὸς τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀμφίων ποῦ δισώθησαν διὰ τῶν ἀνωτέρω, ἀνευρέθησαν ὑπὸ διαφόρων καὶ φυλάσσονται εἰς τὸ Μουσεῖον-ὄπλα ξίφη, γιαταγάνια καὶ βόλια ἀπὸ τὴν μάχη τῆς Ὀλοκαυτώσεως. Ἐπίσης ὁστὰ τῶν ἀγίων, Κωνσταντίνου & Ἑλένης, Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἀγίου Χαραλάμπους, ἀγίου Παντελεήμονος, Γρηγορίου τοῦ Νῆσις, Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, Ἰακώβου τοῦ Πέρσου καὶ ἄλλων.

Ἀκόμα ἀνευρέθησαν καὶ φυλάσσονται Σταυροὶ, Κανδύλαι, Δισκοπότηρα, Παλαιὰ Εὐαγγέλια τοῦ 1588 καὶ τοῦ 1697 καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα τοῦ 17ου καὶ τοῦ 18ου αἰῶνος. Μία ράβδος ἀπὸ φιλντίσι Ἐπισκόπου, Νομίσματα, Μετάλλια, Σημαῖες τῶν ὀπλιταρχηγῶν Μυλωνάκι-Σταυρουλάκι, Εἰκόνες καὶ τεμάχια ἐκ τοῦ Παλαιοῦ Τέμπλου τῆς Ἐκκλησίας, ἡ πολυθρόνα τοῦ Μοναχοῦ Παρθενίου, ἡ θύρα τῆς Τραπεζαρίας, φωτογραφίαι τοῦ

Ἐγούμενου Γαβριήλ καὶ τοῦ Κ. Γιαμπουδάκη.

Ἀκόμα ἐδῶ φυλάσσεται τὸ Ἱερὸν Λάβαρον τῆς Μονῆς τὸ ὁποῖον ἀνευρέθη τὸ 1870 μετὰ τὴν ἀκόλουθον περίεργον σύμπτωσιν.

Τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἶχε συνέλθει εἰς τὸ Ἡράκλειον συνέλευσις τῶν Μητροπολιτῶν Κρήτης καὶ τῶν ἡγουμενοσυμβουλιῶν ὅλων τῶν Μονῶν.

Τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἀρκαδίου ἐξεπροσώπησαν ὁ τότε Ἐγούμενος Νικόδημος Κατσιβέλης μετὰ τῶν συμβούλων Παρθενίου Κανακάκι καὶ Συμεῶνος Γαβρᾶ.

Ὅταν κατὰ τὰ διαλείμματα οἱ ἀνωτέρω ἐκάθοντο εἰς πλησίον καφενεῖον τοὺς ἐπλησίασεν Τοῦρκος ἀξιωματικὸς καὶ τοὺς ἠρώτησεν τὴν προέλευσιν τοῦ. Μόλις ἔμαθε ὅτι ἦτο ἀπὸ τὸ Ἀρκαδί τοὺς ἐχαιρέτησε καὶ ἐκάλεσε τὸν Συμεῶν μετὰ τὴν φράσιν:

«Καπετάνιο γιὰ νὰ μὲ θυμᾶσαι ἔλα νὰ σοῦ δώσω ἕνα Εὐαγγέλιον τοῦ Μοναστηριοῦ σου πού πῆρα ὅταν τὸ κυριεύσαμε». Τὸν ἀκολούθησε ὁ Συμεῶν, ὁ δὲ Τοῦρκος ἀξιωματικὸς ἀφοῦ πολὺ τὸν ἐπεριποιήθη τοῦ ἔδωσε ἀντὶ τοῦ Εὐαγγελίου τὸ

Ἴερὸν Λάβαρον τῆς Μονῆς τὸ ὅποιον μετέφεραν καὶ πάλιν καὶ ἀνύψωσαν εἰς τὴν παλαιὰν του θέσιν.

Τὸ δὲ 1920 τοῦ ἀπενεμήθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχηστρατήγου Παρασκευοπούλου ὁ πολεμικὸς Σταυρὸς.

* * *

Ἐκτὸς τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματος καὶ σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἔξω ἀπὸ τὴν Μονὴ ὑπάρχουν ἀκόμα καὶ τὰ παρακάτω κτίσματα.

Τὸ Ἡρῶον εἰς τὰ Βορειοδυτικὰ τῆς Μονῆς τὸ ὅποιον παλαιὰ ἦτο ἀνεμόμυλος καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἀποθήκη. Σήμερον χρησιμοποιεῖται ὡς ὄστεοφυλάκειον τῶν Μαρτύρων τῆς Ἀρκαδικῆς θυσίας, καὶ εἰς τὸ ὅποιον τελεῖται ἐπιμνημόσυνος δέησις κατὰ τὴν ἐπέτειοντῆς 8ης Νοεμβρίου.

Τὸ Δραγατοκάλυβον εἰς τὰ Ν.Α. τοῦ Μοναστηριοῦ. Ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἐπειδὴ ἀποτελοῦσε τὴν κατοικίαν τοῦ δραγάτι (φύλακα) τῶν ἀμπελιῶν.

Ἀπετελείτο ἀπὸ συγκρότημα κελλιῶν ὅπου
διέμενον τὸ βοηθητικὸν προσωπικὸν τοῦ Μονα-
στηριοῦ. Ὅταν ἐπανῆλθον οἱ διασωθέντες Μονα-
χοὶ μετὰ τὴν Ὀλοκαύτωσιν ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ
μέχρι τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ἐρειπωθέντος Μο-
ναστηριοῦ. Σήμερον ἔχει καταστραφεῖ καὶ δὲν ὑ-
πάρχουν εἰμὶ μόνον ἐρείπια.

Τὸ Ἀρκαδικὸ ἔπος ποῦ ἐγράφη μὲ τὸν ἥρωϊσμόν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν ὑπερασπιστῶν του-μοναδικὸ στὴν Παγκόσμιον Ἱστορία-συνεκίνησε τὴν συνείδηση ὄλων τῶν λαῶν.

Ὁ Κρητικὸς λαὸς ἐγνώρισε τὰ καλλίτερα αἰσθήματα συμπαθείας σὲ Πανελλήνια καὶ Παγκόσμια κλίμακα.

Ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ν. Σαρῖ-πολος ἐξύμνησε στὸ πρῶτο Μνημόσυνο τῶν Ὀλοκαυτωθέντων εἰς τὸ Ἀρκάδι ποῦ ἐγινε στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν τὴν 18.12.1866 μὲ τὰ φλογερότερα λόγια τὴν Ἀρκαδικὴ θυσία.

Καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ εἰς τὴν πρὸς Κρήτας Ἐπιστολὴν του ἀναφέρει: «Ἡρωϊκοὶ Κρήτες καταδυναστευόμενοι σήμερον αὔριον ἔσεσθε νικηταί».

Οἱ διάδοχοι τοῦ Γαβριήλ καὶ τῶν Ἀρκαδικῶν μαρτύρων συνέχισαν τὴν βαρεῖαν κληρονομίαν τῶν προκατόχων τους.

Τὸ ὑψηλὸν θρησκευτικὸν καὶ ἔθνικὸν φρόνημα τούτων ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρι-

σμά των.

Ἡ προσφορά τους σὲ κάθε δοκιμασία τοῦ ἔθνους εἶναι δλόψυχη.

Ἡ Γερμανικὴ κατοχὴ βρῆκε καὶ πάλι τὸ Ἄρκάδι ἐστία τοῦ ἔθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα.

Ὁ τότε Ἡγούμενος Διονύσιος Ψαρουδάκης καὶ τῶρα πρεσβύτερος τῆς ἀδελφότητος-μὲ τὸ σταυρὸ καὶ τὸ ντουφέκι, ἦταν ἀπὸ τοὺς πρῶτους ποὺ πύκνωσε τὶς φάλαγγες τοῦ Κρητικοῦ ἀνταρτικοῦ γιὰ τὴν ἀποτίναξη τοῦ Χιτλερικοῦ ἐπιδρομέα.

Μὰ καὶ ὀλάκερο τὸ Μοναστήρι ἀπετελεῖ φωλῆὰ τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ ὄλα του τὰ μέσα εἶχον δωθῆ στὴν ὑπηρεσία τοῦ Συμμαχικοῦ ἀγῶνος.

Σ ἡμερον τὴν Μονὴν διακονοῦν 17 μοναχοὶ μὲ Ἡγούμενον τὸν Ἀβρόσιον Λαδάκιν.

Εἰς τὸ Μοναχολόγιον τῆς Μονῆς φέρονται ἐγγεγραμμένοι 22 ἀδελφοὶ-οἱ 5 ὅμως ἐξ αὐτῶν ὑπηρετοῦν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰς διαφόρους ἔξω τῆς Μονῆς θέσεις.

Τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπιστολῶν ποῦ ἀπηύ-
θυναν οἱ πολιορκουμένοι πρὸς τὸν Κορωναῖον
καὶ τοὺς ὑπόλοιπους ἀρχηγούς κατὰ τὰς ἡμέ-
ρας τῆς πολιορκίας.-

Ἐν Ἰ. Μ. Ἀρκαδίου 8 Νοβρίου 1866

Ἐύρισκόμεθα εἰς σιενὴν πολιορκίαν ἀπὸ
τὸ πρῶν. Ἐῖμεθα δυνατοὶ καὶ δυνάμεθα νὰ
ἀνδῆξωμεν ὅπως πρέπει σᾶς παρακαλοῦ-
μεν ὅμως νὰ μᾶς δώσητε τὴν βοήθειαν σας
τὴν ὁποῖαν δὲν πιστεύομεν νὰ μᾶς ἀρνη-
θῆτε.

Ῥᾶς περιμένομεν ἀρχηγὲ μας καὶ ὁ Θεὸς
βοηθῆς.-

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ γιμήματος

Καθηγορμ. Γαβριὴλ

Φρούραρχος Δημακόπουλος

Καπεταναῖοι.

Βενιαράκιε

Λαουράτσοε

Γαυλᾶε

Λωπασῆε

* *

π.α.

Γεναιώτατε ἀρχηγὲ Κορωναῖε, προφθά-
σαιε μιὰν ὥραν ταχύτερον διότι μᾶς ἔκλη-
σαν τακτικὸς καὶ ἄτακτος Λιραῖος πολεμ.

Ἐν βία μεγίστη.

Ἐν τῇ Μονῇ Ἀρκαδίου τῇ 8 Νοβρίου 1866

Καθηγούμενος

Γαβριὴλ

Φρούραρχος

Δημακόπουλος

To περιεχόμενα των ερωτημάτων που εστάθησαν
το 1881

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΑΝΙΑ 1881

ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΣΗΜΑΙΑΝ ΤΟΥ ΑΡΚΑΔΙΟΥ

Μπρὸς στὸ κουρέλι σκύψετε μὲ δακρυσμένα μάτια
“Ὅταν ἡ Δόξα τ’ ἄρπαξε μέσ’ ἀπὸ τῆ φωτιά,
τόσο σφιχτὰ τ’ ἀγκάλιασε, πὸν τῶκανε κομμάτια
στὰ στήθια τὰ πλατιά.

“Ὅταν ἡ Δόξα τ’ ἄρπαξε τοῦπε: «θ’ ἀρθῆ μιὰ μέρα
πὸν ἡ λευτεριά προβάλλοντας σὰν ἄστρο τῆς αὐγῆς,
θὰ φέρῃ τὸ ξημέρωμα, θὰ φέξῃ πέρα ὡς πέρα
καὶ σὺ μέσ’ ἀπ’ τὶς σταχτες σου περῆφانو θὰ βγῆς.

Καὶ θὰ σὲ πᾶνε χέρια ἀγνὰ, κορμιὰ παλληκαρίσια
μ’ ἄλλα ἁγιασμένα φλάμπουρα νὰ κάνῃς συντροφιὰ,
κι’ ἀπὸ τὸν Παρθενῶνα μου θὰ βλέπῃς ὀλοῖσια
πρὸς τὴν Ἁγιά Σοφιά.

Κι’ ὅταν σὲ ξαναφέρουνε τὰ τιμημένα χέρια
μέσ’ στ’ ἅγιο Μοναστήρι σου πὸν θὰ σ’ ἀναζητῆ,
τῆ φλόγα πὸν σ’ ἐμπύρισε θὰ τῆ σκορπᾶς ἀκέρια,
μὰ δέν θὰ καίῃ σὰν ἄλλοτε θὰ λάμπῃ ἀχτινωτῆ.

16 8)μβρίου 1920

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

